१३

कश्यपोऽसितो देवलो वा।पवमानः सोमः। गायत्री।

सोमः पुनानो अर्षति सहस्रधारो अत्यविः।वायोरिन्द्रस्य निष्कृतम्॥ ९.०१३.०१

सहस्रधारः- अनन्तप्रवाहः। सोमः- रसः। पुनानः- पवमानः। अत्यविः- रक्षाभूतं प्रतीकमप्यतिक्रम्य। वायोः- प्राणस्य। इन्द्रस्य- ईशनबलस्य। निष्कृतम्- संस्कृतमुपासकचित्तम्। अर्षति- गच्छति ॥१॥

पवमानमवस्यवो विप्रमभि प्र गायत।सुष्वाणं देववीतये॥ ९.०१३.०२

अवस्यवः- हे रक्षेच्छवः। देववीतये- दिव्यानुभूतये। सुष्वाणम्- निष्पादितम्। विप्रम्- मेधाविनम्। पवमानम्- सोमम्। अभि- आभिमुख्येन। प्र- प्रकर्षेण। गायत ॥२॥

पवन्ते वाजसातये सोमाः सहस्रपाजसः।गृणाना देववीतये॥ ९.०१३.०३

देववीतये- दिव्यानुभूतये। गृणानाः- स्तूयमानाः। सहस्रपाजसः- अनन्तवीर्यसंपन्नाः। सोमाः- रसाः। वाजसातये- शोभनगतिलब्धये। पवन्ति- क्षरन्ति ॥३॥

उत नो वाजसातये पवस्व बृहतीरिषः।द्युमदिन्दो सुवीर्यम्॥ ९.०१३.०४

उत- अपि च। नः- अस्माकम्। वाजसातये- गतिलब्धये। वज गतौ। बृहतीः- महतीः। इषः- कामनाः। द्युमत्- तेजोयुक्तम्। सुवीर्यं- शोभनवीर्यम्। इन्दो- हृदयक्लेदनकर। पवस्व- क्षर ॥४॥

ते नः सहस्रिणं रयिं पवन्तामा सुवीर्यम्।सुवाना देवास इन्दवः॥ ९.०१३.०५

Dr. Rangani
WEBOLIM

ते- अमी। देवासः- द्योतनशीलाः। इन्दवः- क्लेदनकरा रसाः। सुवानाः- निष्पादिताः। नः- अस्मदर्थम्। सहस्रिणम्- अनन्तम्। सुवीर्यं- शोभनवीर्योपेतम्। रयिम्- दानयोग्यधनम्। आ- समन्तात्। पवन्ताम् ॥५॥

अत्या हियाना न हेतृभिरसृग्रं वाजसातये। वि वारमव्यमाशवः॥ ९.०१३.०६

आशवः- शीघ्रा रसाः। हेतृभिः- प्रेरकैः। हियानाः- प्रेरिताः। अत्या न- तुरगा इव। वाजसातये- संपल्लब्धये। वारम्- श्रेष्ठम्। अव्यम्- सरणशीलरसस्य स्वस्थान एव रक्षाकरमुपलब्धिस्थानमित्यर्थः। रसव्यञ्जकं प्रतीकं प्रति। वि- विशेषेण। असृग्रम्- सृज्यन्ते ॥६॥

वाश्रा अर्षन्तीन्दवोऽभि वत्सं न धेनवः। दधन्विरे गभस्त्योः॥ ९.०१३.०७

वाश्राः- शब्दयन्तः। धेनवः- गावः। वत्सं न- शाबमिव। इन्दवः- हृदयस्पर्शिनो रसाः। अभि- अभितः। अर्षन्ति- स्ववत्सभूतमुपासकं गच्छन्ति। गभस्त्योः- रसोद्दीपकयोः प्राणापानेशनशक्त्योः। बभसति दीपयन्त्याभ्यां रसमिति गभस्ती प्राणापनेशनशक्ती। आधिभौतिके तु बाहुभ्याम्। बभसति दीपयन्ति निर्मथ्नन्त्याभ्यामग्निमिति गभस्ती बाहू। दधन्विरे- ध्रियन्ते ॥७॥

जुष्ट इन्द्राय मत्सरः पवमान कनिक्रदत्। विश्वा अप द्विषो जहि॥ ९.०१३.०८

इन्द्राय- परमेश्वराय। जुष्टः- सेवितः। मत्सरः- हर्षकरः। पवमानः- पुनानो रसः। कनिक्रदत्- शब्दं करोति। विश्वा द्विषः- सर्वान् शत्रून्। अप जहि ॥८॥

अपघ्नन्तो अराव्णः पवमानाः स्वर्दृशः। योनावृतस्य सीदत॥ ९.०१३.०९

अराव्णः- अदायकान्। अपघ्नन्तः- नाशयन्तः। पवमानाः- पूयमानाः। स्वर्दृशः- स्वर्गदर्शकाः। ऋतस्य योनौ- प्रकृतिनियतिभूतसत्यसदने। सीदत- निषीदत ॥९॥

Dr. Rangaraji
WEBOLIM